

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva lainsäädäntö – Työryhmän mietintö

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:25

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva lainsäädäntö – Työryhmän mietintö

Lausuntotiivistelmä

Laura Mäkelä

Oikeusministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

© 2021 tekijät ja oikeusministeriö

ISBN pdf: 978-952-259-930-8

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva lainsäädäntö – Työryhmän mietintö: Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:25		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Laura Mäkelä		
Kieli	suomi	Sivumäärä	23

Tiivistelmä

Oikeusministeriö asetti 9.3.2020 työryhmät valmistelemaan positiivista luottotietorekisteriä ja sen edellyttämää lainsäädäntöä. Työryhmä ehdottaa mietinnössään säädettäväksi uuden lain positiivisesta luottotietorekisteristä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia ja eräitä muita lakeja.

Positiivisella luottotietorekisterillä pyritään torjumaan ylivelkaantumista luomalla parempi tietopohja sekä yksittäisiin luotonantotilanteisiin että rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan. Tavoitteena on myös, että kansalaiset saavat kootusti yhdestä paikasta ajantasaisen tiedon omista luotoistaan. Rekisteriin tallennettaisiin tiedot määritellyistä luotoista sekä henkilön tuloista.

Mietintö lähetettiin lausunnoille Lausuntopalvelussa 29.3.2021, ja lausunnot pyydettiin toimittamaan 10.5.2021 mennessä. Hankkeen aikataulusta johtuen lausuntoaikaa ei voitu pidentää. Lausuntopyyntö lähetettiin palvelun kautta 54 taholle, joista 33 antoi lausuntonsa. Lisäksi lausuntopyyntö oli julkisesti kaikkien vastattavissa, ja lausunnon antoi kaikkiaan 39 tahoa, joista yksi annettiin yksityisen kansalaisen toimesta. Lausunnot löytyvät hankkeen verkkosivuilta sekä lausuntopalvelu.fi-sivustolta.

Enemmistö lausunnonantajista piti positiivista luottotietorekisteriä kannatettavana, ja ehdotus nähtiinkin pääasiassa keskeisenä ylivelkaantumisen ehkäisyä tukevana mallina. Kuitenkin muutama lausunnonantaja suhtautui esitykseen varauksella, ja esityksessä nähtiin monia haasteellisia sekä täsmennystä vaativia kokonaisuuksia. Myös esitykseen pääsääntöisesti myönteisesti suhtautuneet lausunnonantajat nostivat esille erilaisia seikkoja, joihin lausunnonantajien mielestä tulee kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa.

Asiasanat luottotiedot, rekisterit, velkaantuminen, työryhmät

ISBN PDF 978-952-259-930-8 **ISSN PDF** 2490-1172

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-930-8>

Lagstiftningen om ett positivt kreditupplysningsregister – Arbetsgruppens betänkande: Sammandrag av utlåtandena

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2021:25		Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Laura Mäkelä		
Språk	finska	Sidantal	23

Referat

Justitieministeriet tillsatte den 9 mars 2020 arbetsgrupper för att bereda ett positivt kreditupplysningsregister och den lagstiftning som är nödvändig för ett sådant register. Arbetsgruppen föreslår i sitt betänkande att det stiftas en ny lag om ett positivt kreditupplysningsregister. Dessutom föreslås det att konsumentskyddslagen och vissa andra lagar ändras.

Syftet med ett positivt kreditupplysningsregister är att motverka överskudsättning genom att skapa ett bättre kunskapsunderlag för såväl enskild kreditgivning som uppföljning och övervakning av den finansiella stabiliteten och kreditmarknaden. Målet är också att allmänheten ska få samlad aktuell information om sina egna krediter från ett ställe. Registret ska innehålla uppgifter om fastställda krediter samt om en persons inkomster.

Betänkandet sändes på remiss i tjänsten Utlåtande.fi den 29 mars 2021 och utlåtandena skulle lämnas in senast den 10 maj 2021. Remisstiden kunde inte förlängas på grund av projektets tidsplan. Begäran om utlåtande sändes till 54 instanser, av vilka 33 lämnade ett utlåtande. Dessutom var begäran om utlåtande öppen för alla, och sammanlagt 39 instanser gav utlåtanden, varav ett utlåtande kom från en enskild medborgare. Utlåtandena finns på projektets [webbplats](#) och på webbplatsen [Utlåtande.fi](#).

Majoriteten av de som lämnade utlåtande stödde införandet av ett positivt kreditregister och förslaget sågs i huvudsak som en av de viktigaste åtgärderna för att förebygga överskudsättning. Några remissinstanser förhöll sig dock reserverat till förslaget och ansåg att många utmanande helheter kräver precisering. Också de remissinstanser som i regel förhöll sig positivt till förslaget lyfte fram vissa faktorer som enligt dem bör beaktas vid den fortsatta beredningen.

Nyckelord	kreditupplysningar, register, skuldsättning, arbetsgrupper		
ISBN PDF	978-952-259-930-8	ISSN PDF	2490-1172
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-930-8		

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Yhteenveto lausunnoista	7
3	Rekisterin tietosisältö	11
3.1	Tietosisällöstä yleisesti	11
3.2	Taloyhtiölainat	12
3.3	Maksuviivetiedot ja niiden aikarajat	12
3.4	Tietojen salassapito	13
4	Ilmoitusvelvollisuus	14
5	Rekisterin käyttötarkoitus	15
6	Tietojen luovuttaminen	17
7	Rekisterinpitäjän vastuu ja sen jakautuminen	18
8	Valvonta	19
9	Rekisteröidyn oikeudet	20
9.1	Rekisteröidyn pääsy omiin tietoihinsa	20
9.2	Vapaaehtoinen luottokielto	21
9.3	Rekisteröidyn oikeusturva	21
10	Muut kommentit ja huomiot	22
10.1	Julkinen luotettavuus	22
10.2	Tietosuojaa koskeva vaikutusten arviointi	22
10.3	Yhdenvertaisuus	22
10.4	Kielelliset oikeudet	23
10.5	Kustannukset ja aikataulu	23

1 Johdanto

Pääministeri Marinin hallitusohjelma sisältää useita ylivelkaantumisen torjuntaan tähtääviä toimia, ja yhtenä hallitusohjelman mukaisena toimenä Suomessa on tarkoituksena ottaa käyttöön positiivinen luottotietorekisteri. Oikeusministeriö asetti 9.3.2020 ohjausryhmän ja kaksi alatyöryhmää valmistelemaan positiivista luottotietorekisteriä ja sen edellyttämää lainsäädäntöä. Lainsäädännöstä vastaavan alatyöryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi, joka tuli laatia hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä ehdottaa mietinnössään säädettäväksi uuden lain positiivisesta luottotietorekisteristä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia, luottotietolakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia sekä velkajärjestelyrekisteristä annettua lakia.

Positiivisella luottotietorekisterillä pyritään torjumaan ylivelkaantumista luomalla parempi tietopohja sekä yksittäisiin luotonantotilanteisiin että rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan. Tavoitteena on myös, että kansalaiset saavat kootusti yhdestä paikasta ajantasaisen tiedon omista luotoistaan, mikä voi edistää kotitalouksien tietoisuutta omasta taloudellisesta tilanteestaan. Rekisteriin talletettaisiin tarpeelliset tiedot rekisteröidyn luotoista sekä tuloista. Rekisterinpitäjäksi ehdotetaan Verohallinnon Tulorekisteriyksikköä.

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan lain ehdotetaan tulevan voimaan elokuussa 2022, mutta sitä alettaisiin soveltaa täysimääräisesti vasta 1.4.2024, jolloin rekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön.

Mietintö lähetettiin lausunnoille Lausuntopalvelussa 29.3.2021, ja lausuntoaika päättyi 10.5.2021. Hankkeen aikataulusta johtuen lausuntoaikaa ei voitu pidentää. Lausuntopyyntö lähetettiin palvelun kautta 54 taholle, joista 33 antoi lausuntonsa. Lisäksi lausuntopyyntö oli julkisesti kaikkien vastattavissa, ja lausunnon antoi kaikkiaan 39 tahoa, joista yksi annettiin yksityisen kansalaisen toimesta. Lausunnot löytyvät [hankkeen verkkosivuilta](#) sekä lausuntopalvelu.fi-sivustolta.

2 Yhteenveto lausunnoista

Valtaosa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti mietinnössä esitettyyn positiivista luottotietorekisteriä koskevaan lainsäädäntöön. Ehdotettua sääntelyä ilmaisikin kannattavansa suurin osa lausunnonantajista (Bisnode Finland Oy, Elinkeinoelämän keskusliitto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Finanssiala ry, Finanssivalvonta, Keskuskauppakamari, Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat KOVA ry, Kuluttajaliitto, maa- ja metsätalousministeriö, Resurs Bank Santander Consumer Finance Oy, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Isännöintiliitto, Suomen Pankki, Suomen Perimistöimistöjen liitto, Suomen Vuokranantajat ry, Takuusäätiö sr., Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, työ- ja elinkeinoministeriö, Ulosottolaitos, Valtiokonttori, valtiovarainministeriö sekä yhteisen lausunnon antaneet oikeusapu- ja edunvalvontapiirit). Lisäksi osa lausunnonantajista ei erikseen ilmaissut kantaansa ehdotuksen kannattavuutta koskien, mutta suhtautui kuitenkin pääosin myönteisesti ehdotukseen (Digi- ja väestötietovirasto, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Kansaneläkelaitos, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Oikeusrekisterikeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos, Rahoitusvakausvirasto, Tilastokeskus, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, Ålands landskapsregering).

Ehdotukseen myönteisesti suhtautuneet tahot näkivät rekisterin tavoitteet hyväksyttävänä, ja ehdotus nähtiin pääasiassa keskeisenä ylivelkaantumisen ehkäisyä tukevana mallina. Hyvänä pidettiin positiivisen luottotietorekisterin tuomaa mahdollisuutta tarjota luotonantajille mahdollisimman kattavat tiedot luotonhakijan tuloista ja luotoista, jolloin luotonantaja kykenee tekemään vastuullisempia päätöksiä luotettavan tiedon perusteella. Lisäksi rekisteröidyn mahdollisuutta saada tietoonsa omat ajantasaiset tiedot pidettiin henkilökohtaisen talouden hallinnan ja ylivelkaantumisen ehkäisemisen kannalta myönteisenä asiana.

Vain pieni osa lausunnonantajista suhtautui ehdotukseen varauksella. Suomen Asiakastieto, tietosuojavaltuutetun toimisto, Verohallinto sekä lausuntonsa antanut yksityishenkilö näkivät ehdotuksessa monia haasteellisia kokonaisuuksia, jotka vaativat tarkempaa arviointia. Esimerkiksi Verohallinto nosti keskeisesti esille tarkemman arvioinnin tarpeen rekisterinpitoa koskevien säännösten suhteen, erityisesti toimivaltuuksiin ja tehtäviin liittyen. Tietosuojavaltuutetun toimisto taas korosti tarvetta arvioida yksityiskohtaisemmin tietojen käsittelyn tarpeellisuutta eri käyttötarkoitusten suhteen.

Samoin esitykseen pääsääntöisesti myönteisesti suhtautuneet lausunnonantajat nostivat esille erilaisia kokonaisuuksia, joihin niiden mielestä tulee kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa. Lausuntotiivistelmässä on otettu huomioon keskeisimmät lausunnoissa esiin nousseet kokonaisuudet, ja ne on jaoteltu aihekokonaisuuksittain. Keskeisimpien aihekokonaisuuksien lisäksi moneen lausuntoon sisältyi yksittäisiä hyvinkin yksityiskohtaisia ehdotuksia sekä muita huomiota. Kaikkia näitä yksittäisiä huomiota ei ole sisällytetty lausuntotiivistelmään, mutta lausunnot ovat kokonaisuudessaan luettavissa Lausuntopalvelussa.

Lausuntopyynnön jakelu ja lausunnonantajat

Alla tahot, joilta pyydettiin lausuntoa, ja rastilla (X) on merkitty tahot, jotka antoivat lausunnon:

4Finance Oy	
Bisnode Finland Oy	x
Blue Finance Oy	
CrediNord Oy	
Eduskunnan oikeusasiamies	x
Elinkeinoelämän keskusliitto EK	x
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	x
Euro24 Yritysrahoitus Oy	
Ferratum Finland Oy	
FIN Yritysrahoitus Oy	
Finanssiala ry	x
Finanssivalvonta	x
Garantia	
IPF Digital Finland Oy	
Isännöintiliitto	x
J.W.-Yhtiöt Oy	
Kansaneläkelaitos	x
Keskuskauppakamari	x
Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja kuluttaja-asiamies	x
Kuluttajaliitto	x
Maa- ja metsätalousministeriö	x
Northmill Oy	

Oikeuskanslerinvirasto	
Oikeusrekisterikeskus	x
OPR-Vakuus Oy	
OPR-Yritysrahoitus Oy	
Oy Salus Group Ab	
Qred Oy	
Rahoitusvakausrasto	x
Resurs Bank	x
Santander Consumer Finance	x
Siltaraha Oy	
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö	x
Suomen Asiakastieto Oy	x
Suomen Asianajajaliitto	x
Suomen Lakimiesliitto	
Suomen Pankki	x
Suomen Perimistöimistöjen Liitto	x
Suomen velalliset ry	
Suomen Vuokranantajat	x
Suomen Yrittäjät	
Tact Finance Oyj - Saldo Finance Oyj	
Takuusäätiö	x
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos	x
Tietosuojavaltuutetun toimisto	x
Tilastokeskus	x
Työ- ja elinkeinoministeriö	x
Ulosottolaitos	x
Valtiokonttori	x
Valtiovarainministeriö	x
Verohallinto	x
WS Finance Oy	
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto	x
Ålands landskapsregering	x

Lisäksi lausuntonsa antoivat myös:

Digi- ja väestötietovirasto

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Heikkilä Timo

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Pohjois-Suomen oikeusapu ja edunvalvonta, Etelä-Suomen, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Lounais-Suomen sekä Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirit – yhteinen lausunto

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry

Palkansaajien tutkimuslaitos

3 Rekisterin tietosisältö

3.1 Tietosisällöstä yleisesti

Lausunnoissa esitettiin paljon näkemyksiä siitä, mitä tietoja positiivisen luottotietorekisterin tulisi sisältää. Näkemykset asian suhteen olivat keskenään erilaisia. Osa rekisterin tietosisältöön kantaa ottaneista tahoista näki tietosisällön laajuuden perusteltuna, osa ehdotti tietosisällön laajentamista, kun taas osa näki tarpeelliseksi rekisterin tietosisällön supistamisen.

Suomen Pankki, työ- ja elinkeinoministeriö sekä Takuusäätö katsoivat lausunnoissaan, että rekisterin tietosisällön laajuus on perusteltua ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi. Suomen Pankki piti rekisterin tietosisällön laajuutta, täsmällisyyttä ja ajantasaisuutta keskeisinä seikkoina rekisterin käyttötarkoitusta varten. Takuusäätö nosti lisäksi esille, ettei rekisteri sellaisenaan takaa asiakkaan maksukyvyyn aukotonta arviointia, vaan se vaatisi lisää erinäisiä tietoja, kuten tiedot koskien etuuksien takaisinperintää ja verovelkoja. Tietosisällön riittävyttä tulisikin seurata ja ilmoitusvelvollisuutta tarvittaessa laajentaa.

Lisäksi esitettiin yksityiskohtaisia ehdotuksia rekisterin tietosisällön laajentamiseksi tietyillä tiedoilla. Esimerkiksi Ulosottolaitos esitti maksutuomioita koskevien tietojen huomioon ottamista, ja Suomen Vuokranantajat ry pääomatulojen sisällyttämistä rekisteriin. Myös muun muassa luottihakemuksia koskevien tietojen sisällyttämistä rekisteriin ehdotettiin.

Moni lausunnonantaja oli kuitenkin sen kannalla, että rekisterin tietosisältöä tulisi rajata tai täsmentää. Usea taho ottikin kantaa tarpeeseen arvioida tallennettavien tietojen välttämättömyyttä sekä täsmällisyyttä. Esimerkiksi tietosuojavaltuutetun toimisto huomautti launnonossaan tarpeesta kiinnittää huomiota tallennettavien tietojen tarpeellisuuden laajempaan perusteluun. Esimerkiksi tulotietojen yksityiskohtaisuutta tulisi jatkovalmistelussa perustella paremmin. Myös Verohallinto kiinnitti launnonossaan huomiota tietosisältöä koskevien säännösten täsmentämiseen sekä tiettyjen käsitteiden määrittelyn tarpeeseen. Muun muassa ilmoitettavien luottojen kokonaisuus jää Verohallinnon mukaan epäselväksi.

Lisäksi ehdotettiin eräitä yksityiskohtaisempia rajauksia tietosisältöön. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien yhteisessä launnonossassa esitettiin velkajärjestelymerkinnän poistamista asuntolainasta maksuohjelman päättyessä. Finanssiala ry ehdotti rekisteriin lisättävien vakuustietojen laajuuden supistamista ja katsoi, että tieto vakuuden olemassaolosta ja

luonteesta olisi riittävä. Toisaalta taas Rahoitusvakausvirasto katsoi lausunnossaan mietinnössä ehdotetun vakuuksien tietosisällön olevan kannatettava.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö toi esiin sosiaalisen luototuksen aseman. Ministeriö pohti lausunnossaan muun muassa sitä, tulisiko sosiaalisen luoton näkyä positiivisessa luottotietorekisterissä lainkaan, sekä nosti esille siihen liittyviä salassapidon vaatimuksia.

3.2 Taloyhtiölainat

Erityisenä kategoriana rekisterisisältöön liittyen nousivat taloyhtiölainat. Niistä eri lausunnonantajat esittivät hyvin samansuuntaisia näkemyksiä (Takuusäätiö, Finanssivalvonta, Suomen Isännöintiliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Pankki, valtiovarainministeriö ja Finanssiala ry). Keskeisenä pidettiin taloyhtiölainojen huomioonottamista jatkovalmistelussa, sillä taloyhtiölainoille on nykyään merkittävä asema kotitalouksien velkaantumisessa. Vaikkakin monet tahot ilmaisivat lausunnoissaan, että taloyhtiölainat tulisi ottaa mahdollisimman nopeasti osaksi positiivista luottotietorekisteriä, pidettiin samalla perusteltuna ratkaisuna odottaa huoneistotietojärjestelmän jatkokehitystä. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö lausui taloyhtiölainoihin liittyen tiedostaneensa kiinteän yhteyden positiivisen luottotietorekisterin kanssa ja pyrkivänsä osaltaan varmistamaan yhteistyön hankkeen edetessä. Lisäksi ministeriö korosti tarvetta huomioida taloyhtiölainatietojen ylläpidossa ja toimittamisessa taloyhtiöiden vaihtelevat kyvykkyydet tiedonantovelvoitteen täyttämiseen.

Myös Digi- ja väestötietovirasto huomioi lausunnossaan taloyhtiölainat tuodessaan esiin suhteen Suomi.fi-palveluun, ja sen hyödyntämisen taloyhtiölainojen rekisteriin ilmoittamisessa.

3.3 Maksuviivetiedot ja niiden aikarajat

Lausunnoissa lausuttiin runsaasti myös maksuviivetiedoista ja niihin liittyvistä aikarajoista. Ehdotuksessa esitetyn 45 päivän aikarajan katsottiin olevan perusteltu vaihtoehto muutamien tahojen toimesta (työ- ja elinkeinoministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Keskuskauppakamari). Resurs Bank ja Santander taas totesivat lausunnoissaan käytettävän aikarajan olevan hyvä olla yhdenmukainen jo voimassa olevan sääntelyn kanssa, kannattaen joko 30 tai 60 päivän aikarajaa.

Selkeä enemmistö asiaan kantaa ottaneista kannatti kuitenkin 45 päivän sijasta 60 päivän aikarajaa (tietosuojavaltuutetun toimisto, Suomen Asianajajaliitto, Takuusäätiö, Kuluttajaliitto, Bisnode, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Suomen Asiakastieto). 60 päivän aikarajaa kannatettiin muun muassa siksi, että maksuviive ei todennäköisesti tällöin johtuisi tahattomista maksuviiveistä, kuten unohduksesta tai tiedonkulun ongelmista. Lisäksi se olisi myös yhdenmukainen luottotietolain kanssa.

30 päivän kannalla olivat Suomen Pankki sekä Rahoitusvakausvirasto perustellen lyhempienkin viivästysten raportoinnin tuovan lisäarvoa. Lisäksi esimerkiksi huolimattomuudesta syntyneet maksuviivetiedot joka tapauksessa poistuisivat nopeasti maksusuorituksen jälkeen. 30 päivän aikarajaa puoltaa myös se, että se on linjassa IFRS9-standardin kanssa.

Lisäksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ja tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittivät huomiota maksuviivetietoihin yleisesti. Eduskunnan oikeusasiamies suhtautui varauksellisesti rekisterin laajentamiseen maksuhäiriötä osoittavilla tiedoilla, ja tietosuojavaltuutetun toimisto taas huomautti, ettei maksuviivetietojen ja luottotietolain maksuhäiriömerkintöjen välinen ero ole enää täysin selvä. Bisnode, Suomen Perimistoimistojen liitto ja Suomen Asiakastieto taas näkivät maksuviivetietojen lisäämisen positiiviseen luottotietorekisteriin ongelmallisena. Lisäksi Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat (KOVA ry) ja Suomen Vuokranantajat ry ehdotti, että maksuviivetiedot sisällytettäisiin positiivisen luottotietorekisterin lisäksi myös negatiiviseen luottotietorekisteriin.

3.4 Tietojen salassapito

Verohallinto kiinnitti huomiota myös tietojen salassapitoa ja julkisuutta koskevan sääntelyn tulkinnanvaraisuuteen, ja huomauttikin tämän sääntelyn kaipaavan täsmennystä. Myös Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia huomautti tarpeesta perustella esitettyjä salassapitosäännöksiä tarkemmin.

4 Ilmoitusvelvollisuus

Muutamissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös ilmoitusvelvollisuuden sääntelemissen. Lausunnoissa otettiin kantaa ilmoitusvelvollisuuden laajuuteen sekä sitä koskevan sääntelyn täsmentämiseen.

Suomen Pankin ja Kuluttajaliiton lausunnoissa kommentoitiin yleisesti ilmoitusvelvollisuuden laajuutta. Niissä pidettiin tärkeinä muun muassa ilmoitusvelvollisten joukon mahdollisimman kattavaa määrittelyä sekä tietojen ilmoittamisen pakollisuutta. Myös Santander lausui pitävänsä tärkeänä luotonantajien ilmoitusvelvollisuuden olevan luottojen osalta määriteltä tarkasti sekä kattavasti, ja ehdotti, että olisi syytä tarkentaa esimerkiksi tuotteiden tai palveluiden velaksi myynti ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi ainakin tiettyjen luottojen osalta. Lisäksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian mukaan luotonantajalle tulisi säätää velvollisuus ilmoittaa rekisteröidyn saatavan riitautusta, maksua tai muuta lakkaamista koskevasta väitteestä.

Kansaneläkelaitos huomautti sen omaan ilmoitusvelvollisuuteen liittyen, että velallisen luottokelpoisuuden arvioimiseksi selvitetty tulot tulisi jättää ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, sillä Kansaneläkitos ei selvitä tuloja opintolainan valtioneuvoston myöntämisen yhteydessä.

Valtiokonttori ja Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia pyysivät lausunnoissaan kiinnittämään huomiota myös lain sanamuotoon, jotta siitä kävisi selvästi ilmi luotonantajien ilmoitusvelvollisuus. Sanamuotoa tulisi niiden mielestä täsmentää tältä osin epäselvyyksien välttämiseksi.

Myös ulkomaalaisten toimijoiden ilmoitusvelvollisuuteen kiinnitettiin huomiota. Resurs Bank toi esille tarpeen tarkentaa muiden ulkomaisten kuin ETA-alueen luotonantajien ilmoitusvelvollisuutta. Suomen Asiakastieto taas toi esiin huolen ulkomaalaisten toimijoiden tiedottamisesta niiden velvollisuuksia koskien.

5 Rekisterin käyttötarkoitus

Rekisterin käyttötarkoituksiin liittyen nousi esiin jonkin verran erilaisia huomioita. Keskeisinä kysymyksinä nousivat esille rekisterin käyttötarkoituksen laajentaminen muun muassa tieteellisen tutkimuksen tarkoituksiin, perinnän suunnitteluun sekä vuokranantajien käyttöön. Lisäksi lausunnoissa painotettiin jonkin verran käyttötarkoituksiin liittyen myös yleisesti tietosuojasääntelyn vaatimusten huomioon ottamista.

Muutamissa lausunnoissa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Palkansaajien tutkimuslaitos, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ja Tilastokeskus) nousi vahvasti esille se, että Tilastokeskukselle on säädetty tiedonsaantioikeus tilastojen laatimista varten, mutta lakiehdotuksessa ei ole mainittu tietojen tutkimuskäyttöä. Lausunnoissa tuotiinkin esiin tarve saada positiivisen luottotietorekisterin tiedot saataville myös tutkimuskäyttöön. Keskeisenä pidettiin muun muassa sitä, että rekisterin kaikki muuttujat olisivat saatavilla tieteellistä tutkimusta tai viranomaisen suunnittelu- ja selvitystyötä varten joko Tilastokeskuksen kautta tai suoraan rekisterinpitäjältä.

Suomen perimistöimistöjen liitto painotti rekisterin tietojen olevan tarpeellisia asianmukaisen ja vastuullisen perinnän suunnittelussa. Se ehdottikin käyttötarkoituksen laajentamista sekä luotonvalvontaan että perinnän suunnitteluun. Tätä puoltaisi lausunnon mukaan myös erityisesti se, että samanaikaisesti on suunnitteilla maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen, joka osaltaan vaikuttaa perintätoimistöjen tietojensaanti-mahdollisuuteen. Toisaalta taas Suomen Asiakastieto ei lausunnossaan pitänyt mahdollisena tietojen käytön ulottamista perinnän suunnitteluun.

Elinkeinoelämän keskusliitto katsoi, että ylivelkaantumiseen liittyvien ongelmien ehkäisemiseksi olisi perusteltua harkita, että luotonantaja voisi saada tarkastella rekisteristä velallisen tietoja erityisesti silloin, kun velallinen ei ole suoriutunut sopimuksenmukaisista velvoitteistaan, mutta pysyttelee passiivisena eikä ota yhteyttä luotonantajaan tilanteensa selvittämiseksi. Myös Finanssiala ry katsoi, että rekisterin käyttö olisi mahdollistettava luotonantajan aloitteesta tapahtuvassa asiakkaan maksuvaikeuksien selvittelyssä.

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat (KOVA ry) sekä Suomen Vuokranantajat ry nostivat lausunnoissaan esille vuokranantajien aseman, sillä vuokranantajille ei esitetä oikeutta luottotietoraporttiin. Kuitenkin samanaikaisesti toteutettava

negatiivisten luottotietorekisterien maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen vaikuttaa vuokranantajien asemaan ja heikentää niiden tiedonsaantia.

Tästä syystä KOVA ry esitti ensisijaisesti ammattimaisille vuokranantajille oikeutta tarkastella rekisterin tietoja. Toissijaisesti KOVA ry esitti maksuviivetietojen viemistä luottotietolain mukaiseen luottotietorekisteriin, johon vuokranantajilla on pääsy, sekä rekisteröidyn oikeutta saada maksuton ote positiiviseen luottotietorekisteriin kirjatuista tiedoista. Näitä toimia ehdotettiin vuokranantajien tiedonsaannin turvaamiseksi. Suomen Vuokranantajat ry taas oli eri linjoilla ammattimaisen vuokranantajan tarkasteluoikeuden suhteen, mutta esitti kuitenkin maksuviivetietojen viemistä negatiiviseen luottotietorekisteriin sekä rekisteröidyn oikeutta saada palvelusta maksuton ote vuokranantajien asemaa parantavina keinoina.

Muutama lausunnonantaja katsoi lausunnossaan, että laissa olisi perusteltua antaa rekisteröidylle mahdollisuus saada ja tulostaa rekisteristä otteita, joissa voisi käyttää erilaisissa tilanteissa. Keskuskauppakamari katsoi yleisellä tasolla, että jatkoa ajatellen voisi olla perusteltua sallia kuluttajalle omien tietojensa käyttö tulosteina myös muissa tilanteissa, joissa hänen pitää osoittaa maksukykyään. Suomen Perimistöimistöjen Liiton mukaan rekisterin tulisi myös mahdollistaa rekisteröidyn suostumuksella hänen tietojensa siirto rajapintoja pitkin tahoille, joille voidaan antaa tietolupa. Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan kuluttaja voisi hyödyntää rekisteriä myös muihin käyttötarkoituksiin esimerkiksi osoittaakseen maksukykyään vuokranantajalle tai kuluttajansuojalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulle kulutushyödykettä tarjoavalle elinkeinonharjoittajalle. Suomen Vuokranantajat ry esitti, että rekisteröity voisi halutessaan tulostaa erilaisia luottotietoraportteja itsestään sähköisten asiointipalvelun kautta. Näitä raportteja rekisteröity voisi halutessaan toimittaa myös kolmansille osapuolille esimerkiksi vuokrasopimuksen solmimista varten.

Valtiokonttori ehdotti lausunnossaan käyttöoikeuden antamista myös Valtiokonttorille sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien yhteisessä lausunnossa esitettiin, että olisi perusteltua mahdollistaa myös talous- ja velkaneuvonnalle mahdollisuus käyttää rekisterin tietoja.

6 Tietojen luovuttaminen

Lausunnoissa esitettiin runsaasti näkemyksiä liittyen tietojen luovuttamiseen rekisteristä. Näkemykset koskivat ensinnäkin yleisesti tietojenluovutussäännöksiä ja niiden täsmällisyyden tarvetta. Toiseksi näkemyksiä esitettiin myös tarkemmin joitakin seikkoja, kuten viranomaisten tiedonsaantia, koskien.

Monet lausunnonantajat esittivät hyvin samansuuntaisia näkemyksiä tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn tarkkuuteen ja täsmällisyyteen liittyen. Työ- ja elinkeinoministeriö piti tärkeänä, että rekisteristä luotonantajalle annettavat tiedot määritellään mahdollisimman tarkkarajaisesti ja että ne rajataan vain välttämättömiin tietoihin. Samoin tiedonsaantiin oikeutetut luotonantajat tulisi määritellä mahdollisimman tarkasti. Kuluttajaliitto ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto huomauttivat, että luovutustilanteita koskevan sääntelyn tulee olla täsmällistä ja tarkasti arvioitua. Etenkin tietojen saantiin oikeutettujen tahojen määrittelyä tulisi niiden mielestä arvioida tarkemmin sekä mahdollisesti kytkeä tiedonsaantioikeus tiedon hyödyntäjän rekisteröitymiseen tai toimilupaan.

Tietosuojavaltuutetun toimisto lausui, että tietojen luovutuksessa tulisi olla mekanismeja, joiden avulla kyettäisiin varmistumaan vastaanottajan oikeudesta käsitellä tietoja. Lisäksi luovutettavien tietojen tarpeellisuutta tulee perustella yksityiskohtaisemmin, sillä nyt perustelut jäävät liian yleiselle tasolle. Myös Verohallinto nosti esille, ettei tietoihin oikeutetuja tahoja ole määritelty tarpeeksi yksiselitteisesti ja katsoi, että määrittelyä tulisi täsmentää. Samassa yhteydessä Verohallinto huomautti ulkomaisiin toimijoihin liittyvistä tietosuojaja- ja tietoturvariskeistä. Lisäksi valtiovarainministeriö toi esille yksityiskohtaisia huomioita tietojen luovutusta koskevaan sääntelyyn liittyen.

Verohallinto, tietosuojavaltuutetun toimisto, Suomen Asianajajaliitto sekä Resurs Bank lausuiivat myös viranomaisten tiedonsaantioikeudesta. Lausunnoissa korostettiin lisäarvioinnin ja täsmentämisen tarvetta viranomaisten tiedonsaantioikeuksien osalta. Tietosuojavaltuutetun toimisto sekä Suomen Asianajajaliitto painottivat, että viranomaisilla tulisi olla tiedonsaantioikeus lähinnä lainsäädännön sallimissa yksittäisissä tapauksissa. Verohallinnon näkemyksen mukaan kaikki viranomaisten pyytämät tiedot eivät tulisi olemaan perustuslakivaliokunnan käytännössä edellytetyllä tavalla välttämättömiä käyttötarkoituksensa, vaan osa tiedoista olisi viranomaisten toiminnassa lähinnä tarpeellisia tietoja. Resurs Bank sen sijaan suhtautui varauksella viranomaisten oikeuteen saada tietoja rekisteristä, ja ilmaisi tarpeen tarkentaa tietojensaantioikeus vain yksittäisiin tapauksiin.

7 Rekisterinpitäjän vastuu ja sen jakautuminen

Rekisterinpitäjäksi mietinnössä ehdotettiin Verohallinnon Tulorekisteriyksikköä. Rekisterinpitäjäksi ehdotetusta tahosta ei noussut esiin erimielisyyksiä, mutta lausunnoissa nostettiin esiin eräitä kysymyksiä koskien rekisterinpitäjyyteen liittyvää vastuuta ja sen jakautumista.

Suomen Asianajajaliitto, tietosuojavaltuutetun toimisto sekä Verohallinto kiinnittivät lausunnoissaan huomiota rekisterinpitäjän vastuuta koskevan sääntelyn täsmentämiseen. Suomen Asianajajaliitto totesi yleisesti lausunnossaan, että vastuunjaon luotonantajan ja positiivisen luottotietojärjestelmän rekisterinpitäjän välillä tulee olla selvä. Tietosuojavaltuutetun toimisto taas nosti lausunnossaan esille tarkemmin tarpeen tarkentaa Tuloveroyksikön roolia rekisterinpitäjänä niin, että rekisterinpitäjän vastuu olisi mahdollisimman selkeästi määritelty. Erityisesti Tuloveroyksikön ja Verohallinnon suhde kaipaa tarkennusta. Lisäksi olisi syytä avata selkeämmin sitä, miten vastuu tietojen virheettömydestä jakautuu rekisterinpitäjän ja ilmoitusvelvollisen välillä. Tietosuojavaltuutetun toimisto huomautti myös tähän liittyvän kiinteästi sen käytössä olevien toimivaltuuksien eroavaisuus ilmoitusvelvollisten sekä rekisterinpitäjän (viranomaisen) välillä.

Myös Verohallinto lausui, ettei rekisterinpitäjyyttä koskeva sääntely ole tarpeeksi täsmällistä ja sitä tulisikin jatkovalmistelussa tarkentaa. Myös Tulorekisteriyksikön tehtävät tulisi määritellä täsmällisesti. Keskeistä olisi säätää täsmällisesti Verohallinnon tehtävistä ja toimivaltaista suhteessa rekisteriin. Verohallinnon näkemyksen mukaan Tulorekisteriyksikön ja Verohallinnon tulisikin toimia yhdessä rekisterinpitäjänä tietojärjestelmän ylläpitoon, toimivuuteen, tietoturvallisuuteen ja kehittämiseen liittyvissä tehtävissä.

Verohallinto toi lausunnossaan esiin olevan epäselvää, mikä on Tulorekisteriyksikön rooli ja toimivalta tietojen korjaamisen suhteen. Lain perusteluista ei käy ilmi, mitä selvityksiä rekisteröidyn tulee toimittaa Tulorekisteriyksikölle, jotta yksikkö voi vaatia ehdotetulla tavoin toimenpiteitä ilmoitusvelvolliselta rekisterinpitäjältä. Verohallinto huomautti myös, että Tulorekisteriyksiköllä ei ole myöskään mitään pakkokeinoja, jos ilmoitusvelvollinen rekisterinpitäjä ei oikaise tai täydennä tietoja. Verohallinto katsoi, että käytännössä rekisterin tietojen oikeellisuudesta voi vastata vain ilmoitusvelvollinen taho. Muut tahot eivät pysty tietosisältöä korjaamaan, ja korjauspyynnöt tulisikin voida siirtää suoraan ilmoitusvelvolliselle rekisterinpitäjälle.

Lisäksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia totesi asiaan liittyen muun muassa, että rekisterinpitäjän velvollisuudesta selvittää tietojen oikeellisuus tulisi säätää nimenomaisesti.

8 Valvonta

Moni lausunnonantaja esitti näkemyksensä valvontaan liittyen. Esimerkiksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia piti lähtökohtaisesti valvontaviranomaisten tehtävänjakoa perusteltuna, mutta huomautti kuitenkin tarpeesta huomioida vielä tarkemmin tietosuojavaltuutetun resurssit. Tietosuojavaltuutetun resurssien riittävyyteen kiinnittivät huomiota myös tietosuojavaltuutetun toimisto, Suomen Asiakastieto sekä Bisnode. Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Kuluttajaliitto taas painottivat yleisesti riittävien resurssien antamista valvontaa suorittaville viranomaisille. Myös Etelä-Suomen aluehallintovirasto nosti esille tarpeen jatkossa arvioida lisäresurssien tarvetta.

Valtiovarainministeriö ja Verohallinto painottivat lausunnoissaan valvontaa koskevan sääntelyn täsmentämistä. Molemmissa lausunnoissa nousi esiin tarve ennen kaikkea täsmentää tarkoituksenmukaisen yhteistyön sisältöä. Lisäksi Verohallinto huomautti tarpeesta arvioida Tulorekisteriyksikön mahdollisuutta antaa oma-aloitteisesti salassa pidettävää tietoa valvontatehtäviä varten toimivaltaisille viranomaisille. Verohallinto myös korosti, ettei Tulorekisteriyksikkö voi havaita muita kuin teknisten automaattisten tarkistusten yhteydessä teknisiä seikkoja ja virheitä.

Tietosuojavaltuutetun toimisto huomautti omalta osaltaan, että vaikka valvonnasta ei ole tarpeen säätää erikseen, tulisi kuitenkin perusteluissa avata tarkemmin tietosuojavaltuutetun toimiston valvontaroolia erityisesti sen käytössä olevien toimivaltuuksien osalta.

Finanssivalvonta taas toi omalta osaltaan esiin, että laissa olisi tärkeä tuoda selkeämmin esiin Tulorekisteriyksikön tosiasiallisesti merkittävä rooli ilmoitus- ja ilmoittautumisvelvollisuuden valvonnassa, Finanssivalvonnan tehtävien painottuessa lähinnä merkittäviin ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntitilanteisiin. Kansaneläkelaitos taas totesi, että esitys jättää tulkinnanvaraiseksi sen, ulottuuko Finanssivalvonnan valvonta myös Kansaneläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuuteen. Kansaneläkelaitoksen valvontaa koskevat jo omat säännöksensä, eikä Finanssivalvonnan valvontaa tulisi ulottaa siihen.

Myös Etelä-Suomen aluehallintovirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota valvonnan toteuttamiseen, ja huomautti tarpeesta arvioida tarkemmin valvontaviranomaisten käytössä olevia seuraamusvaihtoehtoja. Myös Verohallinto nosti esiin tarpeen seuraamusvaihtoehtojen tarkemmalle arvioinnille.

9 Rekisteröidyn oikeudet

9.1 Rekisteröidyn pääsy omiin tietoihinsa

Monet lausunnonantajat pitivät sääntelyä koskien rekisteröidyn pääsyä omiin tietoihinsa sähköisen asiointipalvelun kautta tärkeänä, koska sillä nähtiin olevan muun muassa ylivelkaantumista ehkäiseviä vaikutuksia. Siihen liittyen esitettiin kuitenkin jonkin verran jatkokehitysehdotuksia.

Yleisellä tasolla työ- ja elinkeinoministeriö, Kuluttajaliitto sekä Keskuskauppakamari painottivat käyttöliittymän helppokäyttöisyyttä. Nämä tahot näkivät tärkeänä sen, että rekisteröidyt osaavat käyttää käyttöliittymää. Palvelun maksuttomuuden tärkeyttä korostivat monet toimijat, kuten Takuusäätiö, Kuluttajaliitto ja Keskuskauppakamari. Myös Verohallinto katsoi, että palvelun maksuttomuudesta tulisi säätää lain tasolla.

Suomen Perimistöimistöjen liitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat (KOVA ry) ja Suomen vuokranantajat ry pitivät tärkeänä rekisteröidyn mahdollisuutta saada rekisteristä ote tämän omaan käyttöön. Tällöin rekisteröity voisi itse luovuttaa otteen sitä tarvitseville kolmansille osapuolille, kuten vuokranantajille.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto taas kiinnitti huomiota asiointiliittymän lisäksi rekisteröidyn aktivointiin, joka voitaisiin toteuttaa lähettämällä rekisteröidylle heräte, kun rekisteristä haetaan luottotietoraportti tai kirjataan tätä koskeva maksuviivietieto. Myös Takuusäätiö kannatti ehdotusta.

Lisäksi Suomen Asianajajaliitto ja Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia painottivat kaikkien henkilöryhmien tasavertaista huomioon ottamista, sillä erinäisistä syistä (esim. vanhuus tai vastaava syy) kaikilla henkilöillä ei ole mahdollisuutta käyttää sähköisiä palveluja. Esimerkiksi valtuutuksen käytön mahdollistaminen lisäisi rekisteröityjen tasavertaista mahdollisuutta sähköisten palveluiden käyttöön.

9.2 Vapaaehtoinen luottokielto

Myös vapaaehtoiseen luottokieltoon liittyen lausuttiin jonkin verran eri näkökulmista. Suomen Pankki, Takuusäätiö ja Kuluttajaliitto pitivät vapaaehtoista luottokieltoa tärkeänä. Suomen Pankki nosti esille merkittävyyden muun muassa väärinkäyttötilanteiden ja oman talouden hallinnan kannalta. Kuluttajaliitto piti tärkeänä, että rekisteriin merkittäisiin kiellon yhteyteen yleisellä tasolla syy, jolloin luotonantaja voi arvioida tilannetta eri painotuksin eri syiden osalta. Lisäksi Kuluttajaliitto painotti vapaaehtoisen luottokiellon maksuttomuuden tärkeyttä.

Vaikka Takuusäätiö piti vapaaehtoista luottokieltoa tärkeänä toimenä, painotti se kuitenkin sen täsmentämistä tulkintaerimielisyyksien välttämiseksi. Selkeyttä kaipaa etenkin se, missä tilanteissa luottoa voi saada siitä huolimatta, että on asettanut itselleen vapaaehtoisen luottokieltomerkin. Myös Resurs Bank painotti vapaaehtoisen luottokiellon merkityksen täsmentämistä tuoden esille tarpeen täsmentää luotonantajan oikeutta hylätä luottohakemus tällä perusteella.

Bisnode ja Suomen Asiakastieto taas suhtautuivat vapaaehtoiseen luottokieltoon varauksella, sillä ne kokivat vapaaehtoisen luottokieltomerkin olevan sisällöltään vastaava kuin luottotietolain mukainen omaehtoinen luottokielto.

Digi- ja väestötietovirasto huomautti, että vapaaehtoisen luottokiellon tallentaminen käyttäjän toimesta kannattaisi mahdollistaa myös muiden palveluiden kautta, esimerkiksi sen ylläpitämisen Suomi.fi-palvelun kautta.

9.3 Rekisteröidyn oikeusturva

Rekisteröidyn oikeuksiin liittyen Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia kiinnitti huomiota mietinnön toteamukseen, jonka mukaan Tulorekisteriyksikkö ei tekisi henkilöitä koskevia yksittäisiä hallintopäätöksiä. Se katsoi, että kysymystä koskien hallintopäätösten tekemistä Tulorekisteriyksikön toimesta on syytä kuitenkin arvioida tarkemmin jatkovalmistelussa, sillä hallintopäätöksen tekemiselle on tarve esimerkiksi rekisteröidyn tietosuojasetuksen 16 artiklan mukaisesta oikaisupyynnöstä kieltäydyttäessä.

10 Muut kommentit ja huomiot

10.1 Julkinen luotettavuus

Asianajajaliitto katsoi lausunnossaan, että olisi tärkeää, että rekisteri nauttisi julkista luotettavuutta. Rekisterin tietojen erilliselle tarkistamiselle ei tulisi olla tarvetta, jolloin maksukyvyn arviointi voitaisiin suorittaa rekisterin tietojen perusteella. Arvioinnissa tulisi kuitenkin edelleen huomioida esimerkiksi olosuhdemuutoksia koskevat tiedot. Julkisen luotettavuuden tärkeyttä korostivat myös Resurs Bank ja Santander. Santander kuitenkin korosti tämän edellyttävän velvollisuutta antaa oikeat tiedot oikea-aikaisesti sekä tehokkaan valvonnan toteutumista.

10.2 Tietosuojaa koskeva vaikutusten arviointi

Suomen Asianajajaliitto ja tietosuojavaltuutetun toimisto nostivat esiin yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklan mukaisen vaikutustenarvioinnin tärkeyden niin lainvalmisteluvaiheessa kuin sen jälkeenkin rekisterinpitäjän toimesta. Tietosuojaa koskevan vaikutusten arvioinnin tarpeellisuutta ei ole mietinnössä arvioitu, ja jatkovalmistelussa tulisivatkin selvittää, miten se on tarkoitus toteuttaa.

10.3 Yhdenvertaisuus

Myös yhdenvertaisuus nousi muutamissa lausunnoissa esille. Näissä lausunnoissa tuotiin esiin muun muassa se, että positiivinen luottotietorekisteri saattaa asettaa rekisteröidyt erinäisistä syistä eriarvoiseen asemaan. Lisäksi yhdenvertaisuusvaltuutettu otti omalta osaltaan kantaa yhdenvertaisuuteen. Valtuutettu totesi, että mietinnössä on oikeasuunnaisesti käsitelty positiivisen luottotietorekisterin vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, mutta perusteluissa olisi syytä kiinnittää huomiota vielä muun muassa välillisen ja välittömän syrjinnän kieltoihin. Lisäksi esityksen suhdetta perustuslakiin arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota yhdenvertaisuuteen.

10.4 Kielelliset oikeudet

Ålands landskapsregering nosti lausunnossaan esille kielelliset oikeudet ja korosti, että tietojen sekä itse rekisterin tulee olla tasavertaisesti saatavilla molemmilla perustuslain 17 §:n mukaisilla kansallisilla kielillä. Tästä syystä tulisi tutkia voisiko positiivista luottotietorekisteriä koskevaan lakiin sisällyttää samankaltainen säännös koskien rekisteröidyn oikeutta asioidessaan käyttää äidinkieltään (suomea tai ruotsia) kuin luottotietolaissa on.

10.5 Kustannukset ja aikataulu

Paljon huomiota osakseen saivat myös positiivisen luottotietorekisterin kustannukset. Muun muassa valtiovarainministeriö korosti lausunnossaan tarvetta tiettyjen seikkojen taloudellisten vaikutusten täsmentämiseen. Jatkovalmistelussa tulee arvioida kustannusten lisäksi myös hyötyjä tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö huomautti Kansaneläkelaitokselle säädetyn ilmoitusvelvollisuuden aiheuttamista lisäkustannuksista, Oikeusrekisterikeskus sen rekisterien teknisistä muutoksista aiheutuvista kustannuksista, sekä Digi- ja väestötietovirasto yleisesti valtiolle, ja erityisesti Digi- ja väestötietovirastolle itselleen, aiheutuvista kustannuksista. Myös Verohallinto totesi positiivista luottotietorekisteriä koskevien kustannusarvioiden olevan alustavia ja katsoi, että niihin voi vaikuttaa vielä moni muuttuja.

Resurs Bank taas nosti esille luotonantajille syntyvät rekisterin käyttöönotosta johtuvat kustannukset, jotka olivat sen arvion mukaan arvioitu esityksessä alakannttiin. Lisäksi Suomen Perimistöimistöjen Liitto toi esille perintätoimistoille aiheutuvat IT- ja ylläpitokustannukset, vaikka samalla perintätoimistot eivät olisi oikeutettuja käyttämään rekisteriä.

Myös muutamissa lausunnoissa huomiottiin hankkeen aikatauluun liittyviä kysymyksiä. Esimerkiksi Suomen Asianajajaliitto korosti lausunnossaan, että rekisterin käyttöönotto-
miseksi hankkeelle tulee varata riittävä siirtymäaika teknisten ratkaisujen toteuttamiseksi. Tämä huomioiden se piti käyttöönottoa keväällä 2024 realistisena. Kansaneläkelaitos taas huomautti aikataulun lyhykäisyydestä (viimeistään vuosi ennen käyttöönottoa) rekisterin tekniseen dokumentaatioon liittyen. Se katsoi, että ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä koskeva rekisterin tekninen dokumentaatio tulisi julkaista hyvissä ajoin ennen rekisterin käyttöönottoa. Lisäksi Verohallinto esitti lausunnossaan tarpeen arvioida määräaikoja jatkovalmistelussa sekä tarvetta antaa määräaikoja koskeva määräysvalta Tulorekisteriyksikölle tarkan laintasoisen määrittelyn sijaan.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-259-930-8 (PDF)